

## מסורת הש"ס

(א) [נצמט ככ:] (ג) שיען  
(ב) ע"כ אחר ד"ה וז"ל, (ד) ע"כ  
הד"ס,

## תורה אור השלם

1 ואם אין אחים לאביו  
ותחתם את נחלתו לשארו  
הקרב אליו ממשפחתו  
וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבִנְיוֹ  
יִשְׂרָאֵל לְחֶזְקָתָּם מִשְׁפַּט  
בְּאֶשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:  
במדבר כו א  
2 וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָּר  
לְאֹמֹר אִישׁ בִּי וְיָמֹת וְבָן אֵין  
לוֹ וְהַעֲבִירְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ  
לְבָתוֹ:  
במדבר כו ב

## הגהות הב"ח

(א) גמ' ואימא שאלו:  
(ב) רשב"ם ד"ה אימא דהאי  
והעבדת וכו' מקמי ח' הפס' ד'  
ואחר כ"ה מ"ה א"ס ו' דלגלוי  
ו' א"ס גמ' כסדרן ומיני וכו'  
משום דלויקון וכו' ונמקס  
הב' והאי קאמרי וכו' א"ס  
מכיון נחלה מן האב אביו  
במקום בת לו לא משמעת  
מקרא מדי אלא היק' הנחלה  
וכי' דלא מיירי קרא אלא אביו  
באחין אבל לעולם אימא לו  
דלא כ"ל (א) דה"ל (א) דה"ל  
ד"ה כיון וכו' גבי חרע א"ן  
לה דבת וכו' היינו משום  
דבואי דקא מרבינן הס  
זרע פסול היינו זרע וזעזע:  
(ד) ד"ה וכו' א"ס מעביר  
נחלה מן האב:

## מוסף רש"י

שדה אחוזה גופה מהאי  
טעמא דהא. דלי לוא האי  
פירכא נכלוס י' יבוס, לא  
קיי"ל לנביא בן טפי נחלה,  
דהאם לא בן כמין כדילא נחלה  
לא כמין כדילא, אלא משום  
דקס תחת אביו לעדה דכתיב  
כדילא א"ן דמריבין לו  
ופסיקין עלה חרע מרבה  
א"ן את אלא שן ק' יבוס  
ואלענין לנביא עלה טפי  
יבוס, והאם יבוס לא א"ן  
מחסיב מרבו והאם חרע, דלא  
חרע חרע יבוס, אלא חרע  
יעדה בן יבוס חרע דכתיב  
כדילא (דפדושין יז).

## מוסף תוספות

א. אע"י דסתם אביו וכן  
הוי אפי' ממור וכו', אלא  
מישום דלא גילף מבני  
יעקב, מוס' יצמית כד:

## רבינו גרשום

דהכא. גבי בן אימא חרי  
מילי שכן קס תחת אביו  
ליעדה ולשרה אחותה משום  
הכי דיון דמריבין ליה:  
והכא. גבי האח ללא אחי  
חורא שכן קס תחת אביו  
לייבוס ולא אצטרף ליה  
לתרועה כלום יש ייבוס:  
ומשני גבי בן נמי לויא  
חורא דהיינו יעדה  
לשרה אחותה גופה מהאי  
פירכא הוא דקרימא ליה  
לתנא. כלומר מבן קרוב  
וז דקא מקשינן ליה כלום  
יש ייבוס אלא במקום שאין  
בן מעביר שדה אחוזה  
שקם בן תחת אביו ולא  
אח וכדאמרין גמ' כי  
האי גורגא במסכת ערוך  
דמקשי' ליהכיב מעביר

# יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

**דהכא חרסי.** יעדה ושדה אחוזה: **והכא חרס.** יבוס. והוא מלי  
למרוי הנך נפשי: ומשני משום דשדה אחוזה גופה לא קיימא לן במס'  
ערכין [כס:] שיהא הבן במקום האב טפי מאחיו אלא מהך פירכא דפרכין  
הס כלום יש יבוס כו' דלמרי' נמי הסם מה ראת לרבות את הבן  
ולחוציא את האב מרבה א"ן את הבן  
שכן קס תחת אביו ליעדה כו' דלרבה  
מרבה א"ן את האב שכן קס תחת  
אחיו ליבוס ומשני כלום יש יבוס כו'  
שהרי לא מצינו כתוב בפירוש שיהא  
הבן קס תחת אביו טפי מאחיו אלא  
ליעדה שגם האב קס תחתיו ליבוס  
ונמלא דהכא חרס והכא חרס הוא  
ושאר דברים שהבן קס תחת אביו טפי  
מאחיו כגון שדה אחוזה ועד עברי  
נמסכת קדושין [ז:] וקדמת הבן לאח  
בנחלה כולו מיימין להו מדין יעדה  
לחוד ש' בפירוש שהבן קס תחת אביו  
ואי לא דמשנין דלפ"י לגבי יבוס א"ן  
האב קס תחתיו כמו בנו דכלום יש  
יבוס אלא במקום שאין בן לא הוה  
מצינן לרבוני וכו' שיקום תחת אביו  
כלום טפי מאחיו דליהוי הכא חרס  
והכא חרס. ולקמיה פרכין דבן ובת  
ואח כמו שסדורין פפרשה ליקדמו  
כולו לאכא שהרי כולם קרובים למת  
טפי מאביו שהם קמים תחתיו ליעדה  
וליוס אכל האב א"ן קס תחתיו  
לכלום: **מלמד שהאב קורס לבת.**  
דהא אינה קמה תחת אביה לכלום

בכנו וכאחיו וסדר את הפסוקים כן איש כי ימות וכן אין לו ונתתם את  
נחלתו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו  
אחים והעבדתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו  
לאחי אביו ואם אין אחין לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש: בן וס  
**כי הדדי נינהו.** דכתיב וכן אין לו עיין עליו) נמצאת גם הבת פוטרת  
את האחין מן היבוס אכל אבי המת אינו פוטר את אשת בנו מן  
היבוס נמצאת הבת קמה תחת אביה טפי מאחי המת ואחי המת:  
**קודם לאחי האב.** של מת ולא לאחין משום דקרויים למת יותר מאחיו  
שהרי קמים תחתיו ליבוס אכל אביו אין קס תחתיו לכלום וסדר  
המקרא כך הוא ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם  
את נחלתו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם  
אין אחים לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש: ומשני אחי האב לא  
**צריכי קראי.** לא היה צריך לכתוב לבסוף שאר לקדם את אחי האב  
דכדא הוי דקודם הבת לאחיו שלו לירש את בנו דלמי האב מנח  
מנא קאמו לירש את נכדס בן אחיהן פשיטא דמנח אבי המת שהוא  
אחיהם אמו והלכך למה לי קרא מאחר שכתוב למעלה שאחי האב  
יורשין את נכדס מי איכא לתימר דהיכא דקאי אב ירמי אחים של אב  
בתמיה הלכך לא נכתב שארו אלא לקדם אחיו של מת דלקדם אחי  
האב כבר שמעינן ליה ממאי דאמר ואם אין לו אחים ונתתם את  
נחלתו לאחי אביו הרי הוא כמי שכתב ואם אין לו אחים ונתתם את  
נחלתו לאביו ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחי אביו הלכך לא  
נכתב שארו אלא לחדש ולומר שיקדום לאחד מהני דכתב לעיל ומנו  
אחי המת שהן בניו דלקדם אחי האב לא שדינן ליה דהא לא צריך דפרישית ולקדם את בנו ואת בתו של מת לא אמרי' שהרי קרובים למת  
יותר מן האחין כדאמרין הלכך שדינן ליה לאחין של מת לקדם האב לבניו לירש את בנו דסד"ל יקדמוהו הס שהרי קמים תחת אחיהן ליבוס  
מה שאין בן בצא: **והא קראי לאו הכי פסיגי.** דשארו לבסוף כתב אחר אחי האב והוה לן לתימר דגורית הכתוב הוא שאחי האב של מת  
קודמין לאביו: **קראי שלא כסדרן פסיגי.** דהא כתיב אחי האב ואח"כ שאר אב ובעל כרחך אב קדים להו כדאמרין דהא מנח אב קאמו  
ללא דקדם הכתוב כסדרן משום דסמך אמאי דכתב הקרוב קרוב קודם ומעמך מסדר אותם כפי קרובותן. ואם תאמר כיון דאין אנו  
הולכין אחר הכסדר לשמור קרא מיינה וליכנסו איש כי ימות ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו וגו' איכא לתימר דקרא  
צריכא טובא דלנקמן בפירקין (דף קטו.) וכן אין לו עיין עליו ואם אין לו בת עיין עליה וכן כולן: הכי גרסין וז"ל **והא חרס מיינה**  
**לה מהכא.** דהא קודם לאחין: **והעבדת.** משמע מעביר מקרוב זה שהוא קיים כדי לתת לוה והעבדת מן האב כדי לתת לבת: **במקום אחין.**  
שאינן למת בן ובת אלא אחין. ובסיפרי (פסח כו ח) מקיים לה הכי ומנין שהאב יורש אמרת קל וחומר כו': **אימא.** דהאי והעבדת אלאין דקיימי קמן קאי  
וקאמר והעבדת מן האחין למת לבת הא אין בת אחין יורשין אותו ואכתי אב מנלן דירית מקמי א"ן ו' ואי משום דייקין וז"ל איתא מעביר  
נחלה מן האב ואפי' במקום בת הך דיוקא לאו מוהעבדת שמעינן לה דלרבה מוהעבדת איכא למידק אמה מעביר נחלה מן האב  
במקום הבת: **א"ס כן.** דלגלוי אמה האי והעבדת דאחין ירמי במקום שאין בת לא ליכנסו והעבדת דממילא שמעינן לה מדכתב  
ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחין [במדבר סו] דהא להאי תנא קראי כסדרן כתיב דהא לא דריש שארו לאכא דנימא שלא כסדרן כתיב:  
ואי

שכן אחוזה בירא דבן ומפיק ליה מירא דאח מה ראת לרבות את הבן ולהוציא את האב מרבה א"ן את הבן שכן  
קס תחת אביו ליעדה ולעבר עברי דקדושין עבר עברי עובר את הבן ואינו עובר את האב ומפיק לה  
הסם מדרשא דקרא אדרבה מרבה א"ן את האב שכן קס תחת אחיו לייבוס כלום יש ייבוס אלא במקום שאין בן הא

# יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

**ביון דלענין יבוס בן ובת כי הדדי נינהו.** וא"ת מנא לן דבת פוטרת  
מן היבוס אי מדכתיב וכן אין לו עיין עליו הא אצטרף לאחיו  
ממור כדאמר בפ' שני דיבמות (דף כב:) ואם ד"ה כן) ו"ל דשקולין ויצאו  
שניהן ואע"ג דפ' אלמנה לכ"ג (שם דף ט.) גבי חרע אין לו דבת  
כען שניסת לישראל משמע דלא  
דרשין מיינה תרמי דקאמר אין לי  
אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל חרע  
אין לה זרעה מ"מ אין לי אלא זרע כשר זרע  
פסול מנין ת"ל חרע אין לה מ"מ  
ופריך והא אפיקתי' לזרע זרעה  
היינו משום דקמרצי הסם זרע פסול  
היינו זרע זרעה פסול דלילו זרע  
פסול מיפוק ליה דנענלה לפסול לה  
ולכי זרע שפיר דהי' אצטרף קרא  
לזרע זרעה כשר דאי' מו יליף וזע  
זרעה פסול אי נמי יש לרבות בת  
שפוטרת מן היבוס מלא ימחה פרט  
לוה שאין שמו מחוי דכי האי גוונא  
דריש ציבמות (כד.) אכל ממור אצטרף  
ריצוי משום דזרע פסול אכתי הוי  
שמו מחוי וז"ל הא דתמי' בפ"ק  
דקדושין (דף ק:) עבר עברי ועבר  
את הבן ואינו עובר את הבת ואמאי  
נימא מדלענין יבוס בן ובת כי הדדי  
נינהו הכי נמי לענין עבר עברי  
כדאמרין הכא לענין נחלה ומדכתיב  
ועצדך שש שנים דמשמע לך ולא לירש  
לא נמעט אלא אח דוקא ואורי' משום  
דדרשין ועצדך לך ולא לאחר כל שהוא

אחר לגבי בן ובת נמי לגבי בן כאחר דמיא לענין נחלה שהבן קודם  
לבת וכו"ג אמרי' בפרק אין מקדשין (פרק דף כה:) גבי שדה אחוזה  
דבת אינה מעמדת שדה לאביה משום דכי היכי דגבי נחלה בת לגבי  
בן כאחר דמיא לענין שדה אחוזה נמי כאחר דמיא:  
**במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב.** פריצ"ס מדלא כתיב  
ונתתם א"ס בת דכתיב כולוהו העבדת משמע לשון  
העברה שמעבירין נחלה ממקום הראוי לירש מן הבת למקום שאינו  
ראוי והשאר נושא ונותן מי הוא הקרוב שהיה ראוי להקריבו לבת ומקו  
לה בצא לפי שהמת יואל יריכו ואין לך קרוב יותר ראוי ממנו ובדדיה  
מיסתבר לאוקומי אפי' שלא נכתב בפירוש אלא ע"י אחי האב דממילא  
והעבדתם עליה קאי לירוש ולקצוע בן מקום ואע"ג דאי לא כתיב  
והעבדתם לא הייתי אומר שהאב קרוב אפי' מן האב שאינו קס תחת  
הבן לכלום מיהו השמא דכתיב והעבדתם צבת משמע שמעבירים  
הנחלה ממקום הראוי מקו לה בצא:  
**א"א אתה מעביר נחלה מן ממקום האב במקום האחין.** כלומר  
מדלא כתיב אלא והעבדתם אחד אין לנו לעשות אלא  
העברה אחת ולא שמים ומכאן ואילך הקרוב קרוב קודם דהשאר  
דכתיב והעבדתם משמע שהיה האב ראוי לקדום לבת כ"ש שארו  
לקדום לאח שהבת קרובה מן האב שהיא יואל יריכו של מת  
ועוד דאין יבוס במקום בת לפיכך אין להעביר נחלה מן האב  
אלא במקום בת לחודה כיון דכתיב צבת העברה ולא במקום אחין:  
ואימא

תנא. דאמרין לקמן: מיינה לוה. דאביו של מת קודם לאחיו של מת: מהכא דתנא את זו דרש' ר' ישמעאל ב' יוסי.  
מוהעבדתם דקא משני הכתוב (לכתוב והעבדתם) בבת להכי דבמקום שיש בת אחר מעביר נחלה מן האב של מת ואי אמה  
מעביר נחלה וכו' ומקשי' מאי חזית דאמרת הכי אימא לצד אחר הכי במקום בת אמה מעביר נחלה מן אחיו של מת

## עין משפט נר מצוה

א ב מ"י פ"ה מהל'  
מלות סלה נ סג עיין  
ז טו ט"ז ח"מ סמן רעו  
ס"ף ק"ן:

**רבינו גרשום (המשך)**  
יש בן אין ייבוס ותיפוק  
ליה דהכא חרי והכא חורא  
משום דעבר עברי מהא  
פירכא הוא דנפיק מכלום  
יש יבוס אלא במקום כו' וכי  
האי גורגא מקשי' ומפיק'  
במס' קדושין עבר עברי  
ועיקר חריזין מלמיהו ליכא  
אלא מרמתי' כלום יש  
ייבוס אלא במקום שאין  
בן ואמטול הכי לא חשיב  
גבי בן אלא חורא דהיינו  
יעדה ושדה אחוזה לא  
מצנין לאוקמא בירא דבן  
אלא משום דקא מתרין ליה  
היבוס: ומקשי' ואמאי חזית  
דמקשי' שארו זה האב  
של מת קודם לאחי של  
מור ודכדכתיב קרא ואימא  
שארו זה האב ודמקומת  
האי מצנין לאוקמי מלמד  
שהאב קודם לבת מדפכי  
לקרא הכי ואיש כי ימות  
ושאר אין לו ונתתם את  
נחלתו לבתו הא שאר יש  
הואיל דלא כתבו כסדרן  
ויכול יהא קודם לבן של  
מת דאמרין בהאי כדאמר'  
באידך ואמר ליה דאמר קרא  
הקרוב קודם  
הובן קרוב למת מאביו של  
מת ואביו של מת מבת  
ומאחיו. ומשני הא ליכא  
למימר דמקדמין את  
האב של מת לבתו של מת  
כיון דלענין ייבוס בן ובת  
כי הדדי נינהו דכי היכי  
דחייבא דאית לה בן אינה  
דוקה לייבוס ה"א אית  
לה בת אינה ממקום הראוי  
לירש מן הבת למקום שאינו  
לענין נחלה נמי בן ובת  
אין לו ונתתם את נחלתו  
לאחי אביו ואם אין לו אחים  
למת ונתתם את נחלתו  
לשאר דהיינו אביו של מת  
ואם אין לו שאר ונתתם את  
נחלתו לאחיו של אביו ואם  
אין אחים לאביו ונתתם את  
נחלתו לקרוב אליו וגו' יכול  
יהא קודם האב לאחיו של  
מת ת"ל הקרוב לו ואחיו  
קרוב טפי מאביו שקם  
תחתיו לייבוס. והכי מצנין  
לאוקמי ולהקדים אביו  
לקרא הכי אפסיתו הכי.  
ומשני משום אחי האב  
לא צריך קרא דלענין שאין  
במקום אדוראי דאב קדים  
דחייב שבקי' לא לירש  
אחיו באחין מנח אב  
אלא דאי' למאי אתא קרא  
של מת.  
והא קראי לאו הכי כתיב  
דמקשי' אביו של מת מקמי  
שאר קרובים דשארו אחר  
כולהו קרובים כתיב. ומשני  
שאר קרובים כתיב כתיב  
והכי צריכי' למיתבניהו  
דמקמינא להו לעיל: והאי